

dixisset, velle se ut causa discuteretur, etsi in suo arbitrio esset iudicari, vel non iudicari. Id patet tum ex actis Concilii, tum ex epistola ejusdem Sixti ad Episcopos Orientis.

Denique in Concilio IV Romano sub Summacho legimus, Episcopos omnes dixisse, Concilium non potuisse jure iudici, nisi a Pontifice, etiamsi ipse esset, qui accusabatur. Ad hæc, nonne Arius cum Alexandro de fide litigabat? et tamen in Concilio Nicæno sedit Alexander, quia Episcopus erat, ut Judex. Item in tertia Synodo præsedit iudicio Episcopali Cyrillus, qui tamen altera pars litigantium a Nestorianis dicebatur. Ita quoque in IV Synodo, præsiderunt Legati Leonis, cum tamen tota causa inter Leonem, et Dioscorum versaretur. Accedit, quod Pontifex in Concilio non est solus iudex, sed habet multos collegas, id est, omnes Episcopos, qui si eum convincere possent de hæresi, possent etiam eum iudicare, et deponere, licet invitum. Nihil ergo habent hæretici, cur conquerantur, si Romanus Pontifex Concilio præsedit antequam damnatus esset.

Quarta conditio iniqua est, quia non debent semel definita in dubium iterum revocari, juxta legem Marciani Imperatoris, lib. nemo. C. de summa Trinitate, et fide Catholica. Constat autem in VII Synodo generali definitum esse, traditiones non scriptas esse recipiendas. Quamvis autem ista conditio sit iniqua; posset tamen admitti, donec iterum in Synodo legitime non esset definitum, eas esse recipiendas pro verbo Dei: Hinc enim est, quod Tridentinum Concilium, antequam ad alia progrediretur, definivit Scripturas, et traditiones Apostolicas pro verbo Dei recipiendas.

Quinta conditio tollit penitus formam Conciliorum, ut supra ostendimus, et propterea non potest fieri, ut aliquando ad finem controversiarum deveniatur, nisi detur locus majori parti suffragiorum; cum enim utraque pars proferat Scripturarum testimonia,

quomodo potest cognosci, quæ sit Concilii sententia, nisi colligantur suffragia, et plurimum sententia valeat?

Sexta conditio est iniqua, et impertinens: Iniqua, quia non debent inferiores liberari ab obedientia superiorum, nisi prius ille legitime deponatur, vel declaretur non esse superior. Quemadmodum iniquum esset, ut quotiescumque fiunt Comitia Imperialia, Imperator deberet liberare a juramento fidelitatis omnes Principes sibi subjectos: Quod autem non sit novum, Episcopos juramentum obedientiæ præstare Pontifici, patet ex B. Gregorio lib. X, epist. 31, et ex c. Significasti, extra de electione. Item ex Concilio Toletano XI, cap. 10. Impertinens autem, quia istud juramentum non tollit Episcoporum libertatem, quæ in Conciliis necessaria est, jurant enim se fore obedientes summo Pontifici, quod intelligitur, donec Pontifex est, et dum jubet ea, quæ secundum Deum, et sacros canones jubere potest: sed non jurant, se non dicturos, quod sentiunt in Concilio, vel se non deposituros eum, si hæreticum esse convincant.

Septima conditio, si intelligatur de voce proprie decisiva in forma iudicii, repugnat quintæ conditioni, et est contra formam omnium Conciliorum, ut supra ostendimus; si intelligatur improprie, et vocetur vox decisiva, Scriptura divina in testimonium alicujus sententiæ in medium allata, conditio est æquissima, et nunquam negata Protestantibus, imo eis ter oblata in Concilio Tridentino, nimirum sess. XIII, XV et XVIII.

Ultima conditio pro prima parte, id est, quod attinet ad salvum conductum personarum, oblata est Protestantibus, ut patet ex iisdem locis Concilii Tridentini, id est, sess. XIII, XV et XVIII, pro secunda parte est prorsus inepta, et ridicula: Est enim ac si aperte dixissent, volumus vexari Episcopos totius Christiani orbis, et sumptus facere, ac labores maximos pati, ut ad Concilium veniant, et tamen cum venerint, nolumus quidquam statui, neque lites unquam finire.

CONTROVERSIARUM

DE CONCILIIIS

LIBER SECUNDUS

QUI EST DE CONCILIORUM AUCTORITATE.

CAPUT I.

CAPUT II.

Argumentum et partitio hujus libri.

Concilia generalia a Pontifice confirmata errare non posse, ex Scripturis demonstratur.

De Concilii definitione et causis hucusque, pro instituti operis brevitate disputatum est: restat auctoritas. Et quoniam tum ex ipsis Conciliis, quæ exstant, tum ex I. IV de Pontifice constat, posse Concilia Episcopalia iudicare controversias, tum fidei, tum morum, quæ in Ecclesia pro tempore oriuntur, hæc omnia questione, illud solum explicandum suscipiemus: Sintne certa, et infallibilia Conciliorum iudicia?

Erit autem hæc de auctoritate Conciliorum disputatio bipartita. Primum enim consideranda erit auctoritas Conciliorum absolute; deinde comparata cum aliis similibus principis fidei, id est, cum Scriptura, Pontificiisque decretis.

De auctoritate absolute considerata duas sunt questiones. Una, an Concilia a summo Pontifice confirmata possint errare. Altera, an Concilia a Pontifice nondum confirmata, sed alioquin omnino legitima, errare possint. Nam de Conciliis reprobatis, vel partim probatis, partim reprobatis, nihil est quod dicamus, cum illa sine dubio erraverint, de istis autem idem sit iudicium, quod de aliis, quæ vel confirmata sunt, vel reprobata.

Ac ut a Prima questione principium faciamus, hæretici hujus temporis nullum Concilium esse volunt, quod errare non possit. Ita Lutherus assertit, art. 28 et 29; et in lib. de Conciliis. Brentius in Confessione Wirtembergensi, cap. de Conciliis. Calvinus lib. IV instit. cap. 9, §. 8. et in minori institutione, cap. 8, §. 163 et sequ. Catholici vero omnes constanter docent, Concilia generalia a summo Pontifice confirmata errare non posse, nec in fide explicanda, nec in tradendis morum præceptis toti Ecclesiæ communibus. De Conciliis vero particularibus videtur esse aliqua dissentio inter Catholicos; cum enim istorum Conciliorum firmitas tota fere pendeat ex firmitate Pontificis, ii qui dicunt Pontificem errare posse, consequenter dicere debent, etiam ejusmodi Concilia errare posse; quæ ut facilius, et clarius explicentur, duas propositiones constituemus.

Sit igitur prima propositio: « Fide Catholica tenendum est, Concilia generalia a summo Pontifice confirmata, errare non posse, nec in Fide, nec in moribus. » Probat primum, testimoniis divinæ Scripturæ, quæ ad quatuor Classes reduci possunt. In prima, erunt testimonia propria; in secunda, illa quæ probant Ecclesiam non posse errare; in tertia, illa quæ probant Papam non posse errare; in quarta, illa quæ probant Episcopos

omnes, et Doctores Ecclesiae non posse errare.

Testimonia propria sunt tria. Primum est Matth. XVIII: *Ubi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, illic sum in medio eorum* (1). Calvinus non adeo magni facit hoc testimonium, propterea quod ex eo videatur probari posse, etiam Concilium duorum hominum non posse errare. Sed is hoc testimonium non contemnet, qui observavit, argumentum sumi non simpliciter ex his verbis, sed ex his verbis continuatis cum superioribus, et propterea addita argumentatione a minori ad majus. Dixerat enim antea Dominus de homine incorrigibili: *Dic Ecclesiae, et si Ecclesiam non audierit, sit tibi velut Ethnicus et publicanus* (2). At ne quis Ecclesiam, sive congregationem Praelatorum contemnendam putaret, adjunxit continuo: *Amen dico vobis, quaecumque ligaveritis super terram, erunt ligata et in celo etc.* (3).

Et ne quis dubitaret de assistentia Dei, quando Episcopi congregati aliquem damnant, vel absolunt, subjungit: *Ubi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ego in medio illorum sum*. Quorum verborum haec sententia est: Si duo vel tres congregati in nomine meo, obtinent semper quod petunt a Deo, nimirum sapientiam, et lumen quod sufficit eis ad cognoscenda ea, quae ipsis necessaria sunt, quanto magis Episcopi omnes congregati in nomine meo, semper obtinebunt, quod juste petunt, id est, sapientiam, et lumen ad iudicanda ea, quae ad totam Ecclesiam dirigendam pertinent?

Itaque sive pauci, sive multi, sive privati, sive Episcopi congregentur in nomine Christi, omnes habent Christum praesentem, et adjuvantem, et obtinent quod eis convenit obtinere. Sed in congregatione paucorum et privatorum adest Christus, ut eos adjuvet in rebus magnis et publicis. Ita hunc locum exponit, et hoc argumento utitur Concilium Chalcedonense in epist. ad Leonem, quae est post finem tertiae actionis ejusdem Concilii. Item sexta Synodus, act. 17. Toletanum III, non procul ab initio. Item Innocentius Papa apud Gratian. dist. 20. can. de quibus. Coelestinus in epist. ad Ephesinum Concilium I. et Cyrillus in expositione Symboli Niceni circa principium.

(1) Matth. XVIII, 2. — (2) Matth. XVIII, 17. — (3) Matth. XVIII, 18. — (4) Joan. XVI, 13. — (5) Act. XV, 20. — (6) Matth. XVI, 18; Id. XXVIII, 20; I. Tim. III, 15.

Alter locus est Joan. XVI: *Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem* (4). Et ne putemus hoc dici solis Apostolis, et non etiam successoribus, cap. XIV aperte Dominus testatur Spiritum sanctum mansurum cum Apostolis in aeternum, id est, cum eis, et cum successoribus perpetuo. At Episcopi seorsim existentes non docet Spiritus sanctus omnem veritatem, ergo saltem Episcopus omnes in unum congregatos docebit omnem veritatem. Et sane cum non sit in Ecclesia major aliqua cathedra, per quam Deus nos doceat, quam summi Pontificis cathedra, adjuncto consensu generalis Concilii, si haec etiam cathedra falli potest cum universam Ecclesiam docet, nescio, quomodo vera sit illa promissio: *Docebit vos omnem veritatem*.

Tertio locus est Act. XV ubi primum Concilium confidenter ait: *Visum est Spiritui sancto, et nobis* (5). Si autem illud Concilium, ex quo formam acceperunt omnia alia Concilia, assertit decreta sua, esse decreta Spiritus sancti, certe idem asserere possunt caetera legitima Concilia, quae universae Ecclesiae regulas credendi, et operandi praescribunt. Illi enim Concilio adfuit Spiritus sanctus, quia id necesse erat pro Ecclesiae conservatione; at non minus aliis temporibus novis haeresibus exortientibus id necessarium fuit, atque etiam erit.

Secunda Classis testimoniorum continet omnia illa loca, quibus probatur Ecclesiam non posse errare, neque in credendo, neque in docendo; qualia sunt illa: *Super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, et portae inferi non praevalent adversus eam* Matth. XVI. *Ego vobiscum sum usque ad consummationem saeculi* Matthaei ultimo. *Ecclesia Dei vivi est columna et firmamentum veritatis* I. Tim. III et similia (6).

Ex his enim locis manifeste colligitur, Concilia generalia probata non posse errare, idque duobus modis. Primo, quia tota auctoritas Ecclesiae, formaliter non est nisi in Praelatis, sicut visus totius corporis formaliter est tantum in capite; ergo idem est Ecclesiam non posse errare. Atque ut diximus, singuli seorsum errare possunt, igitur congregati in unum errare non poterunt.

Secundo, Concilium generale representat Ecclesiam universam, et proinde consensus habet Ecclesiae universalis; quare si Eccle-

sia non potest errare, neque Concilium oecumenicum legitimum, et approbatum potest errare. Porro a Concilio generali universam Ecclesiam representari, Calvinus negat, sed facile demonstrari potest. Nam in primis III. Regum cap. VIII aperte vocatur tota Ecclesia Israel, ceteris principum, qui cum Salomone convenerant; nam nec fieri poterat, ut omnis Israel, qui superabat numerum mille millium hominum, esset in eo templo simul; et initio capitis legitimus convenisse ad regem sacerdotes, et capita singularum tribuum.

Praeterea Athanasius in epist. de Synodis Arimin. et Seleucia, et in epistol. ad Episcopos Africanos. Epiphanius in fine Ancoratus. Eusebius lib. III de vita Constantini. Augustinus lib. I contra Donatistas c. 18. et lib. II, cap. 4. et lib. IV, cap. 6. Gelasius in epist. ad Episcopos Dardaniae. Gregorius lib. I, ep. 24. ad Joannem Eulogium, aliosque Patriarchas. Denique octava Synodus act. 5. vocant Concilium generale, conventum orbis terrae, vel consensum totius Ecclesiae. Praeterea Martinus V, in fine Concilii Constantiensis jubet interrogari suspectos de haeresi: An non credant, Concilium generale universam Ecclesiam representare. Item B. Cyprianus lib. IV, epist. 9. cum ait, Ecclesiam esse in Episcopo, sine dubio intelligit in omnibus Episcopis esse omnes Ecclesias. Denique, si in quolibet regno sive republica, id quod senatus, sive comitia statuunt, totius regni vel republicae dicitur, cur non idem dicatur de Ecclesiasticis decretis, quae fiunt consensu omnium Episcoporum?

Tertia Classis testimoniorum continet illa loca omnia, quae probant Romanum Pontificem non posse errare in fide; quale est illud Luc. XXII: *Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua* (2), et si quae sunt alia; quae alibi explicata sunt; ex his enim colligitur evidenter Concilium a Papa confirmatum errare non posse. Etsi enim sunt aliqui Catholici, qui existimant Pontificem errare non posse, illi tamen dicunt tunc solum posse errare, quando non adhibet omnem diligentiam: at cum generale Concilium convocatur, sine dubio adhibet omnem diligentiam in re illa investiganda. Quid enim amplius facere pot-

est? Ergo saltem tunc omnium consensu non errabit.

Quarta Classis testimoniorum continet illa loca, quae docent Episcopos habendos esse, ut Pastores; audiendos, ut Magistros; sequendos, ut Duces: qualia sunt Luc. X: *Qui vos audit, me audit*. Et Hebr. XIII: *Obedite praepositis vestris, et subjacete eis* (3). Item illa, ubi dicuntur Rectores, vel Pastores Act. XX et Ephes. IX, cum enim illi jubentur pascere, nos jubemur eos sequi ad pasca: praesertim cum ad eum finem dicantur ab Apostolo constituti in Ecclesia Pastores, ut non circumferamus omni vento doctrinae. Item illa, quibus vocantur Doctores Matthaei ultimo: *Doceat omnes Gentes* (5). Et I. Timoth. III et ad Tit. I, siquidem quo praepcepto illi jubentur docere, eodem nos jubemur audire. Item illa ubi dicuntur speculatores: *Speculatorem domus Israel dedi te, Ezechielis XXXIII* (6), quem locum de Episcopis exponunt Hieronymus, et Gregorius in Ezechielem. Quare non immerito etiam dicuntur oculi Episcopi in Concilio Toletano VIII, cap. 4. et ab Ambrosio lib. de dignitate sacerdotali cap. 6. Et profecto si jubentur Episcopi tanquam speculatores et oculi nobis viam ostendere, et nos jubemur per eam viam incedere, quam illi nobis ostenderint. Denique illa, ubi Episcopi dicuntur patres, et caeteri dicuntur filii, ut Galat. IV et I. Joan. II.

Ex quibus omnibus locis ita possumus rationari: Si nos jubemur a Deo audire et sequi Episcopos, ut Praepositos, Pastores, Doctores, Speculatores, Patres, certe vel illi nos fallere non poterunt, vel nos poterimus culpam in Deum rejicere. At sine dubio singuli Episcopi errare possunt, et aliquando errant, et inter se quandoque dissentiunt, ut nesciamus, quisnam eorum sequendus sit; ergo saltem omnes simul, praesertim in nomine Domini congregati, quando uno ore nos docent, errare non poterunt.

(1) Luc. XXII, 32. — (2) Luc. X, 16; Hebr. XIII, 17. — (3) Matth. XXVIII, 19. — (4) Ezech. XXXIII, 7.

CAPUT III.

Idem probatur ex Patribus.

Accedat secundo testimonium, et traditio veterum Patrum. Ecclesia, et Patres multa de Conciliis passim scribunt; unde constat, eos sensisse, Concilia generalia errare non posse. Affirmant primum, Concilii Generalis sententiam esse in causa fidei ultimum Ecclesiae iudicium, a quo appellari non possit, quodque nullo modo irritari, vel retractari queat. Hinc autem apertissime sequitur, ejusmodi Concilia non errare; nam alioquin iniquissimum esset cogere Christianos, ut non appellent ab eo iudicio, quod erroneum esse potuit.

Porro hæc prima sententia frequentissima est apud veteres. Athanasius in Epistola ad Epictetum, quam etiam recitat Epiphanius hæresi 77, miratur quomodo illi audent questionem movere de rebus in Nicæno Concilio definitis, cum non possint decreta ejusmodi Conciliorum mutari, nisi errando. Augustinus in epist. 162. dicit ultimum iudicium Ecclesiae esse generale Concilium. Leo epist. 50. ad Marcianum, petit, ut semel definita in Conciliis generalibus retractentur. Id quod lege sua sanxit idem Marcianus lib. nemo, C. de summa Trinitate, et fide Catholica. Idem docet idem Leo epist. 61. ad Concilium Chalcedonense, et epist. 62. ad Maximum Antiochenum. Item Gelasius in epistola ad Episcopos Dardaniæ. Idem statuitur in Concilio Ephesino circa finem, et in Concilio Chalcedonensi act. 5, can. ult.

Secundo docent Patres et Concilia, esse hæreticos, et excommunicandos omnes, qui non acquiescent Conciliis plenariis. Ex quo manifeste sequitur, eos putasse Concilia non posse errare. Atque in primis omnia Concilia generalia dicunt anathema contradicentibus, ut Athanasius testatur de Nicæno in Epistola ad Episcopos Africae, et de aliis patet in actis eorum.

Gregorius Nazianzenus in epistola priore ad Clidonum; cum Apollinariste negarent se esse hæreticos, et dicerent in concilio quodam Catholico receptos, sic ait: «Ostendant, inquit, hoc, et nos acquiescemus, perspicuum

enim erit eos rectæ doctrinæ assentiri, nec enim se aliter res habere potest, si id consecuti sunt.» B. Leo epist. 78. ad Leonem Augustum, docet, non posse inter Catholicos computari eos, qui resistunt Nicæno, vel Chalcedonensi Concilio: et idem Leo epist. 77. ad Anatolium, jubet quemdam Articum Presbyterum, aut acquiescere Chalcedonensi Concilio, aut excommunicari. Basilius epist. 78. in qua explicat fidem, docet suspectis de hæresi proponenda esse decreta Nicæni Concilii, inde enim apparebit hæretici ne illi sint, an Catholici. Præterea Augustinus lib. I de Baptismo cap. 18. hac tantum ratione excusat hæresi Cyprianum, quod adhuc eo tempore non extiterit generale Concilium, quo definiti potuissent quæstio illa de Baptismo hæreticorum. Item Gregorius lib. I, ep. 24. dicit anathema non recipientibus generalia concilia quinque, quæ sola illo tempore celebrata erant.

Tertio Patres docent, esse divina et a Spiritu sancto edita decreta legitimum generalium Conciliorum. Ex quo sequitur, ut non possint esse obnoxia errori. Ita Constantinus in epist. ad Ecclesias apud Eusebium lib. III de vita Constantini vocat cœlestia mandata Concilii Nicæni decreta. Athanasius in epist. ad Episcopos Africanos: « Verbum, inquit, Domini per œcumenicam Nicææ Synodum manet in æternum. »

Gregorius Nizanzenus Orat. in Athanasium, dicit ad Concilium generale Nicænum Episcopos a sancto Spiritu congregatos. Cyrillus lib. I de Trinit. vocat decretum Concilii generalis Nicæni divinum, et sanctissimum oraculum. Leo ep. 53 ad Anatolium, et 34 ad Marcianum Imperatorem affirmat, Nicæni Concilii canones per sanctum Spiritum ordinatos. Et epist. 37 ad Leonem Augustum asserit, Chalcedonense Concilium per Spiritum sanctum congregatum fuisse. Gregorius lib. I, epist. 24. affirmat, se venerari quatuor prima Concilia, sicut quatuor Evangelia. Nicolaus I. in epist. ad Michaelem, decreta Conciliorum vocat divinitus inspiratas sententias. Denique Concilia ipsa affirmant, se in Spiritu sancto congregata.

Quarto docent, potius esse moriendum, quam recedendum a decretis generalium Conciliorum: ita Ambrosius epist. 32: « Sequor, inquit, tractatum Nicæni Concilii, a quo me nec mors, nec gladius poterit separare. » Hilarius autem re ipsa exilium passus est propter Nicænam fidem, ut ipe tes-

CAPUT V.

Concilia particularia, a Pontifice approbata, errare non posse.

Altero proposito: « Concilia particularia, a summo Pontifice confirmata in fide et moribus errare non possunt. » Hæc propositio non est æque recepta, ac prior: illam nemo Catholicorum negat, hanc vero, non desunt, qui negent. Itaque ea solum de causa non affirmamus, hanc propositionem fide Catholica esse tenendam, quod auctores, qui contrarium sentiunt, nondum videamus ab Ecclesia damnatos pro hæreticis. Constat etiam ex Eusebio lib. VII histor. cap. 2, 3 et 4, Cornelium Papam cum nationali Concilio omnium Episcoporum Italiae statuisse, non debere hæreticos rebaptizari, et eandem sententiam postea approbasse etiam Stephanum Papam, et jussisse, ut hæretici non rebaptizarentur: Et simul constat ex eodem Eusebio ibidem, Cyprianum contrarium sensisse, et mordicus defendisse, id quod etiam ipse fatetur in epistola ad Pompeium, ubi arguit Stephanum Papam erroris, et tamen Cyprianus semper est habitus in numero Catholicorum.

Sed quidquid de hoc sit, de quo alibi diximus, cum ageremus de Pontifice, certe temerarium, erroneum, et proximum hæresi est, existimare, Concilia particularia a Pontifice confirmata posse errare. Id quod primum probatur argumentis illis, quibus supra demonstravimus, summum Pontificem in iudicandis iis rebus quæ ad fidem, vel bonos mores pertinent, non posse errare. Si enim summus Pontifex errare non potest, certe nec Concilium, quamvis exiguum, ab illo comprobatum.

Secundo idem probatur ex eo, quod si ejusmodi Concilia errare possent, plurimæ hæreses, quæ damnatæ sunt a solis Conciliis particularibus, iterum revocari possent in dubium, ut Pelagianorum, Priscillianistarum, Jovinianus, et aliorum.

Tertio, hæcienus non est inventum aliquod Concilium ejusmodi, quod erraverit. Quarto, in VII Synodo act. 3. et VIII Synodo act. ult. can. 1. dicunt Patres se vene-

tatur in fine libri de Synodis; et Victor Africanus in libris tribus de Wandalica persecutione describit plurima celeberrima martyria Sanctorum, qui pro fide in Concilio generali explicata mortui sunt. Hieronymus lib. cont. Luciferianos loquens de Athanasio, Hilario, Eusebio, aliisque sanctis Confessoribus: « Quomodo poterant, inquit, adversum Synodum Nicænam facere, propter quam exilia sustinuerunt? »

CAPUT IV.

Idem ostenditur argumentis a ratione ductis.

Accedat postremo etiam naturalis ratio. Primum, si Concilia generalia possent errare, nullum esset in Ecclesia firmum iudicium, quo controversiæ componi, et unitas in Ecclesia servari posset; nihil enim est majus generali Concilio, legitimo, et approbato.

Secundo, si non esset infallibile iudicium ejusmodi Conciliorum, possent merito revocari in dubium omnes damnatæ hæreses. Diceret enim Arius errasse Nicænum Concilium; Macedonius, Constantinopolitanum; Nestorius, Ephesinum; Eutyches, Chalcedonense.

Tertio, nulla esset certitudo de multis sacrae Scripture libris; nam de epistola ad Hebræos, II Petri, II et III Joannis, Jacobi et Jude, et de Apocalypsi, quos libros etiam Calvinistæ recipiunt, tamdiu est dubitatum, donec a Concilio res declarata est.

Quarto, si omnia Concilia possent errare, illud certe sequitur, ut omnia intolerabilem errorem admerint, ac proinde nullo honore digna sint. Nam error intolerabilis est, proponere aliquid credendum, tanquam articulum fidei, de quo non constat, an sit verum, vel falsum; at Concilia præcipua, ut Nicænum, Constantinopolitanum, Ephesinum, Chalcedonense, ediderunt nova Symbola fidei, aut certe novas sententias, quas voluerunt haberi tanquam articulos fidei; quis autem dicere audebit, illa Concilia quatuor intolerabilem errorem continere, nulloque honore digna esse, cum ea videamus etiam ab adversariis cum honore suscipi, et non raro in testimonium veræ doctrinæ adduci? Restat igitur, ut firma, et infallibilia esse credamus eorum iudicia.

Tom. II.

rari, et recipere etiam localium Conciliorum decreta. Imo in eadem septima Synodo vocantur ejusmodi decreta divinitus inspirata. Superest, ut argumenta adversariorum proponamus, et diluamus.

CAPUT VI.

Soleuntur argumenta ex Scripturis deprompta.

Adversarii quatuor argumentorum genera nobis objiciunt. Unum ex Scripturis petunt. Alterum ex testimoniis Patrum. Tertium ex ipsis Conciliis, quæ vel cum aliis Conciliis, vel cum Scripturis non raro pugnare videntur. Quartum ex naturali ratione. Sed primum nullas fere habet vires, ideo brevissime refutabitur.

Objicit igitur Calvinus lib. IV Inslit. cap. 9, §. 3. illa loca Testamenti veteris, in quibus omnes Pastores, et Sacerdotes, atque Prophetæ reprehenduntur non solum improbitatis, sed etiam ignorantia, et erroris. Quale est illud Isa. LVI : *Speculatores ejus cæci omnes, neque quidquam noverunt. Omnes canes muti, nec valent latrare, jacentes dormiunt, et amant dormitionem, et Pastores ipsi nihil sciunt, nec intelligunt.* Item illud Osee IX : *Speculator Ephraim cum Deo, laqueus aucupis, odium in domo Dei.* Et illud Hier. VI : *A Propheta usque ad Sacerdotem, quisque sectatur mendacium.* Et cap. XIV : *Propheta mendacium prophetant in nomine meo.* Denique illud Ezech. XXII : *Conjuratio Prophetarum in medio ejus sicut leo rugiens, et qui rapit prædam. Sacerdotes ejus violarunt legem meam, et prophaverunt sancta mea (1).*

Sed hæc omnia tribus modis solvuntur. Primum enim frequentissimum est in sacris literis, ut propter aliquos malos reprehendantur omnes, propter aliquos bonos laudentur omnes, quo videlicet vehementior sit tum vituperatio, tum commendatio. Annotavit id S. Augustinus lib. de unitate Ecclesie c. 12. et multa ex divinis literis exempla peti possent, sed unum hoc loco sufficiet. Scribit Apostolus ad Philip. cap. II : *Omnes*

querunt quæ sua sunt, non quæ Jesu Christi. Et tamen c. I. jam dixerat quosdam ex contentione, quosdam ex charitate Christum annuntiare. Et c. III ait : *Imitatores mei estote, et observate eos, qui ita ambulant, sicut habetis formam nostram. Multi enim ambulant, quos sæpe dicebam vobis, nunc autem et flens dico, inimicos crucis Christi (2).* Et quæ sequuntur. Si igitur quidam ex charitate Christum annuntiabant, et ambulabant secundum Apostoli formam, ita ut etiam digni essent, quos Philippenses imitarentur, et observarent; non igitur omnes quærebant, quæ sua sunt, et tamen suo quodam modo, id est, per figuram intellectionis, omnes quærebant, quæ sua sunt, ut Apostolus loquitur. Non igitur allata Scripture testimonia cogunt, ut intelligamus Pastores, et Sacerdotes, et Prophetas Testamenti veteris aliquo tempore omnes simul mendaces, et sceleratos fuisse, sed tantum aliquos.

Deinde cum nihil horum dicatur in Concilium Sacerdotum, sed in Pastores, et Prophetas, qui separatim populum docebant, non videntur ea testimonia ad rem nostram facere. Alia enim ratio est Pastorum in Concilio congregatorum publica auctoritate, et qui Dei nomine invocato questiones diligenter excutiunt; alia vero dispersorum, et qui dum in locis quisque suis sedent, proprio iudicio indulgent. Quare eadem Scriptura, quæ tam frequenter in Pastores malos invehitur, et a falsis Prophetis cavendum esse monet, eadem tamen eos, qui de aliqua re dubitant, ad Concilium Sacerdotum mittit, ac præcipit, ut id observent, quod dixerint si, qui præsent loco, quem elegerit Dominus, Deut. XVII.

Denique etiamsi nihil horum haberemus, tamen non continuo liceret omnia, quæ dicuntur in Scripturis adversus Prophetas, et Sacerdotes Testamenti veteris, illa omnia transferre ad Sacerdotes Testamenti novi, præsertim in Concilio congregatos; certiores enim, et majores promissiones Dei habet Ecclesia, quam Synagoga. Nec enim de Synagoga usquam legimus, quod de Ecclesia Christus dicit, Matth. XVI : *Super hæc petram edificabo Ecclesiam meam, et portæ inferi non prevalebunt adversus eam.* Nec id quod Apostolus ait I. Timoth. III : *Eam esse columnam et firmamentum veritatis.* Neque de

(1) Isai. LVI, 10; Ose. IX, 8; Jerem. VI, 13; et XIV, 14; Ezech. XXII, 25. — (2) Philipp. II et III.

Gaipa scriptum est, sed de Petro : *Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua* Lucæ XXII (1).

Objicit secundo idem Calvinus ibidem §. IV. hæc loca Testamenti novi II. Pet. II, quemadmodum fuerunt in populo veteri Pseudopropheta, sic et inter vos erunt falsi doctores, sectas perditionis insinuantes. Act. XX : *Scio quod post discessum meum intrabunt in vos lupi rapaces, non parcentes gregi, et ex vobis ipsi erunt, qui loquentur perversa, ut abducant discipulos post se.* Matth. XXIV : *Et multi Pseudopropheta surgent, et seducent multos (2).*

At sane mirum est, si Calvinus dum hæc proponeret, non ad se ipse oculos reflectebat, ac dicebat : Quid si ergo ipse unus sim de numero horum infelicium Pseudoprophetarum? Clarissime enim Christus, Petrus, ac Paulus describunt hereticos sub nomine falsorum Prophetarum, qui repugnantes doctrina, quæ per Episcopos, ordinaria successione in Ecclesia præsidentes, conservatur, sectas non metuunt introducere, ut abducant discipulos post se, et faciant sibi nomen in terra, ut alii Lutherani, alii Calvinistæ nominentur. Tantum vero abest, ut de Conciliis Episcoporum intelligi debeant ea loca, quæ moment, ut a falsis Prophetis caveamus, ut potius ea de causa ordinaria Concilia fiant, ut falsi Prophetæ detegantur, et confutentur, et tanquam lupi rapaces ab ovili Christi procul arceantur.

CAPUT VII.

Soleuntur argumenta petita ex testimoniis veterum Patrum.

Proferunt secundo loco Patrum testimonia. Ac primum Calvinus adducit in medium S. Gregorium Nazianzenum, qui in epistola ad Procopium ita loquitur : « Ego, si vera scribere oportet, ita animo affectus sum, ut omnia Episcoporum Concilia fugiam; quoniam nullius Concilii finem lætum, fastumque vidi, nec quod depulsionem malorum potius, quam accessionem, et incrementum habuerit. »

Respondeo, non negat Nazianzenus legiti-

ma Concilia certam fidem facere, sed queritur suo tempore nullum Concilium fieri potuisse omni ex parte legitimum; id quod verissimum est. Nam Gregorii ætas incidit in tempus medium inter Concilium primum, et secundum generale, quo tempore plurima facta sunt Concilia, quæ propter multitudinem Episcoporum, hæreticis faventium, infaustum exitum habuerunt; qualia fuerunt Seleuciense, Tyrense, Ariminense, Mediolanense, Sirmiense etc. Cum ergo suo tempore tot vidisset mala Concilia, et nullum bonum, et tamen vocaretur a Procopio nomine Imperatoris ad Concilium quoddam, duas excusationes adhibuit : unam, quod desperaret se legitimum Concilium eo tempore visurum : alteram, eamque præcipuam, quod morbo gravissimo detineretur, ut quotidie putaret se moriturum. Confirmatur hæc solutio ex Basilio, qui eodem tempore floruit, id est, post primum Concilium, et ante secundum. Et scribens in epist. 32 ad Athanasium, dicit videri sibi impossibile, ut eo tempore fieret legitimum Concilium, et ideo oportere scribi ad Romanum Pontificem, ut ipse sua auctoritate irritaret acta Concilii Ariminensis.

Denique, quid senserit Gregorius de legitimis Conciliis, perspicuum est, tum ex ejus sententiis supra citatis, tum etiam ex eo quod adeo strenuus prædicator fuit Nicæni Concilii, ut templum, in quo ipse Constantino poli concionabatur, *ἀναστασία*, id est, resurrectio vocatum sit, quia ibi resurrexerit opera Gregorii fides Nicæna, per Arianos antea quodammodo extincta, ut refert historia Tripartita lib. IX, cap. 9. tum denique, quia postea interfuit ipse Concilio secundo generali, ut patet ex subscriptione, et ex oratione, quam habuit ad 130 Patres.

Alterum testimonium est Augustini, qui lib. III contra Maximinum c. 14. ait : « Nec ego Nicænum, nec tudebes Ariminense, tanquam præjudicaturus, proferre Concilium, nec ego hujus auctoritate, nec tu illius detineris etc. »

Respondeo, Augustinum non velle dicere, non teneri ullo modo Maximinum auctoritate Concilii Nicæni, sed non teneri in illa disputatione, quia Augustinus id permittebat. Quia enim Maximinus objiciebat Nicæno Concilio Concilium Ariminense, et Augustino non videbatur operæ pretium tunc tempus

(1) Matth. XVI, 18; I. Tim. III, 15; Luc. XXII, 32. — (2) Act. XX, 29; Matth. XXIV, 11.

consumere in ostendendo Concilium Nicænum fuisse legitimum, et Ariminense illegitimum, cum habere meliora argumenta ex Scripturis, ait: nunc non ego hujus nec tu illius auctoritate teneris, id est, nolo nunc teneamur Conciliorum auctoritatibus. Omitamus Concilia, ad Scripturas veniamus. Quod autem Augustinus alioqui putaverit, Concilium Nicænum summæ fuisse auctoritatis, et oportuisse omnes illi acquiescere; patet ex verbis præcedentibus, ubi sic ait: «Hoc est illud homousion, quod in Concilio Nicæno adversus hæreticos Arianos a Catholicis Patribus veritatis auctoritate, et auctoritatis veritate firmatum est etc.» Quid enim est veritas auctoritatis, nisi vera et certa auctoritas?

Aliud testimonium proferunt ex lib. II de Baptismo cap. 3. ubi Augustinus dicit, Concilia plenaria priora a posterioribus emendari. Nec dici potest, eum loqui de plenariis improprie, id est, nationalibus; nam paulo ante dixerat, Concilia regionalia, et provincialia debere cedere plenariis, et tunc subdit, inter ipsa plenaria, priora a posterioribus emendari. Hic exultat Hermannus lib. III, cap. 16. Prolegom. «Si enim, inquit, priora illa antiquissima, emendatione indigent, quod erroribus scatebant ista recentiora?»

Respondeo primo, forte loqui Augustinum de Conciliis illegitimis, quæ per posteriora legitima emendantur, ut accidit Concilio Ephesino II, quod in Chalcedonensi emendatum est. Secundo dico, si de legitimis loquatur, agere eum de questionibus facti, non juris. In quibus questionibus non dubium est, Concilium errare posse. Et certe Augustinus videtur de ejusmodi questionibus agere. Nam præcipua questio Catholicorum cum Donatistis erat de Cæciliano, libros ne sacros tradidisset hostibus fidei, an non? Potest etiam merito dici, si contendant adversarii eum loqui de universalibus questionibus, Concilia priora emendari per posteriora, quoad præcepta morum, non quoad dogmata fidei; præcepta enim mutantur juxta temporum, locorum, et personarum mutationes, et illæ mutationes dicuntur emendationes, non quod res mala esset eo tempore, quo est instituta, sed quod mala esse cœperit mutatis circumstantiis. Utraque solutio satis confirmatur ex verbis Augustini, qui dicit tunc emendari Concilia; quando experimento aliquo aperitur, quod clausum erat. Experimento enim aperuntur quæstiones de facto, vel

de moribus, non quæstiones juris universales.

Tertio, profert Calvinus Leonem, qui ep. 53. ad Anatolium, et 54. ad Marcianum, et 55. ad Pulcheriam, agnoscit Chalcedonensem Synodum legitimam fuisse, et tamen non dubitat ei attribuire ambitionem et inconsultam temeritatem, ergo putabat legitimum Concilium posse errare.

Respondeo, Concilium legitimum posse errare in his quæ non legitime agit, et de facto errasse, quando ab Apostolica sede reprobatum. Tale est id, de quo reprehenditur Concilium Chalcedonense a Leone. Ut enim patet ex ultima actione ejusdem Concilii, et ex epist. 61. ejusdem Leonis, quæ est ad Concilium Chalcedonense, decretum illud, quo anteposuit Episcopus Constantinopolitanus Alexandrino, et Antiocheno, factum est absentis Legatis Romanæ sedis, non sine fraude, et a Leone improbatum fuit, quia contrarium erat Nicæni Concilii constitutioni.

Ad hæc addit Hermannus lib. III, cap. 13. Prolegomenorum, Isidorum, qui apud Gratianum dist. 50. can. Domino sancto, asserit, cum Concilia inter se dissentiant; standum esse antiquioribus, magisque probatis; quæ regula contraria est regulæ B. Augustini, qui posteriora Concilia anteponebat prioribus, et præterea ex ea colligitur, Concilia inter se aliquando pugnare, et proinde aliqua eorum errare. Respondeo, Isidorus loquitur de Conciliis, quorum non est certa auctoritas, quæ videlicet non sunt a Pontifice expresse confirmata, quæ Concilia inter se pugnare posse, et errare, non negamus. Neque pugnat Isidorus cum Augustino, nam Isidorus loquitur de fidei doctrina, Augustinus de questionibus facti, vel morum præceptis.

Lutherus in lib. de Conciliis pag. 54. probat Concilia inter se pugnare. Ex titulo decreti Gratiani, concordantia discordantiarum. Respondeo, loquitur de discordantiis apparentibus, non veris; nam si veræ essent, concordari non possent.

Addunt quidam alii ultimo Gratianum, qui d. 18. can. 1. dicit, Concilia Episcopalia esse invalida ad definiendum, et constituendum, non autem ad corrigendum. Respondet, vocat episcopalia Concilia Gratianus, non quælibet Concilia, sed tantum provincialia. Illa enim proprie sunt Episcopalia, in quibus soli Episcopi, non Archiepiscopi, aut Patriarchæ conveniunt: Ista autem Concilia

ordinarie non instituuntur ad dogmata fidei constituenda; id enim proprium est generalium Conciliorum, sed tantum ad restituendam disciplinam Ecclesiasticam, et mores corrigendos. Itaque ex se, et ordinarie invalida sunt ad constituenda dogmata fidei. Si tamen aliqua urgente necessitate definiant aliquid de fide, et eorum decretum a sede Apostolica approbetur, nihil obstat, quo minus valida esse possint.

CAPUT VIII.

Solentur argumenta ex Concilio erratis.

Enumerant denique adversarii errores Conciliorum, et præcipue Hermannus lib. III, cap. 15. et 16. Prolegomen., et lib. Protestantium, qui inscribitur: «Causa cur electores etc.» Sed e maximo numero errorum, trium tertia pars eget aliqua discussione. Trium enim generum errores in Conciliis adversarii observarunt. Quosdam errores veros et crassos, sed Conciliorum illegitimos et a Pontificibus reprobatorum, ut Ariminensis, Seleuciensis, Ephesini II, quos frustra enumerant, cum nihil faciant contra nos. Vide quæ diximus de Conciliis reprobatis, lib. I, cap. 7 et 8.

Alios deinde errores non veros, sed fictos Conciliorum legitimorum, et probatorum: Omnia enim quæ ipsi non probant, vocant errores. Hoc modo dicunt errasse Concilium Chalcedonense, in quo sanctimoniales prohibent votum continentiæ violare, et Concilium Carthaginense V, in quo statuitur, ne altaria erigantur sine reliquiis Martyrum. Sed dum hæc dicunt, assumunt quod probandum erat.

Alios denique errores observant in veris, legitimisque Conciliis, qui revera speciem aliquam erroris habere videntur, id est, ejusmodi sententias videntur continere, quæ et nostro et illorum consensu judicantur erroneæ, atque hos dumtaxat examinare, et diluere debemus.

Primo loco Calvinus adducit Concilium 400 Prophetarum, qui omnes errarunt, ipso Deo protestante se misisse spiritum mendacem in ore ipsorum, III Regum XXII. Sed

quale, quæso, Concilium illud fuit? Num cum non erant illi Prophete Domini; primum cum 400 illi Prophete sententias suas dixissent, legitimus quævisse Regem Josaphat a Rege Achab, an non esset aliquis Propheta Domini, per quem Dominus interrogari posset? Achab autem respondisse: *Remansit unus, sed ego odi illum.* Deinde Concilia, non Prophetarum, sed sacerdotum esse debent. Denique Concilium illud, ab Achab Rege non a summo Pontifice coactum fuit, proinde nihil mirum, si erravit.

Proponunt secundo Calvinus et Brentius Concilium Judæorum, præside summo Pontifice Caipha, in quo excommunicati sunt, qui confitebantur Jesum esse Christum, Joan. IX et postea Christus reus mortis judicatus est Joan. XI et Marc. XIV.

Respondeo, quidam aiunt, quæstionem fuisse de facto, non de jure, quam Concilium illud judicavit, videlicet, num Jesus necandus esset; In ejusmodi autem judiciis Concilia errare posse, non dubium est. At quæstio illa etiam si de facto esset, tamen involvebat quæstionem de fide gravissimam, nimirum an Jesus esset verus Messias, et Dei Filius, atque adeo Deus verus. Quocirca erravit in fide perniciosissime Caiphas cum universo Concilio, cum judicavit Jesum blasphemasse qui se Dei filium appellaverat.

Alii dicunt, Pontificem, et Concilium errasse, quantum ad errorem propriæ mentis, non tamen errasse in sententia, quam protulit. Vere enim Jesus erat reus mortis, quia peccata nostra in seipso purganda susceperat, et vere expediebat, eum mori pro populo. Quare Joan. cap. XI dicit Caipham prophetasse. At licet verba Caiphæ bonum sensum recipiant, non tamen omnia, cum enim ait de Christo: *Blasphemavit, quod adhuc egenus testibus?* Certe tunc non prophetavit, sed blasphemavit.

Alii dicunt, Concilium illud errasse, quia non processit secundum morem legitimi iudicii: sed tumultuaria conspiratione, subornatis falsis testibus, Christum damnavit. Id quod adeo notum erat omnibus, ut etiam Pilatus sciret per invidiam eum fuisse traditum sibi a Pontificibus, ut habemus Mat. XXVII. Atque hæc quidem responsio probabilis est. Quia tamen non est inferiorem judicare, an superiores legitime procedant, necne, nisi manifestissime constet intolerabilem errorem committi; et credibile est, Deum non permissurum, ut Concilia, quibus summus